

Okul Yöneticilerinin Ders Dışı Sosyal Etkinliklere Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi: Fenomolojik Bir Çözümleme

Hasan Halil SANSAR¹

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğü., Erdemli İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Mersin, Türkiye, e-posta: halilsansar.6666@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0762-9509

To cite this article/ Atıf için:

Sansar, H. H. (2020). Okul Yöneticilerinin Ders Dışı Sosyal Etkinliklere Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 31-42.

Özet

Bu araştırma, okul yöneticilerinin ders dışı sosyal etkinliklere bakış açılarını farklı değişkenler açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın evreni 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında Mersin İli Erdemli İlçesi'nde görev yapan 10 okul yöneticisi katılmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden Fenomolojik desen kullanılmıştır. Görüşmelerde veri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Okul yöneticileriyle yapılan görüşmelerde elde edilen nitel veriler görüşme soruları doğrultusunda ve analiz aşamasında ortaya çıkan temalar çerçevesinde tartışılarak yorumlanmıştır. İçerik analizi yoluyla verileri tanımlama ve verilerin içinde gömülü teori ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Araştırmaya katılan yöneticilerin tamamı ders dışı sosyal etkinliklerin oldukça önemli olduğunu kesinlikle yapılması gerektiği konusunda hem fikirdirler. Sosyal etkinliklerin bir amaca hizmet etmesi gerektiği görüşü savunmaktadır. Amaç doğrultusunda yürütüldüğünde katılım sağlayan öğrencilerdeki sosyal yönler önplana çıkacak ve öğrenciler keşfedilebileceği sıklıkla vurgulanmıştır.

Anahtar kelimeler: Okul Yöneticisi, Sosyal Etkinlik, İçerik Analizi

Investigation of School Administrators' Views on Extracurricular Social Activities

Abstract

This research aims to examine school administrators' perspectives on extracurricular social activities in terms of different variables. The universe of the research was attended by 10 school administrators working in the Erdemli District of Mersin Province in the academic year of 2018-2019. Qualitative research design was used in this study. The research was carried out by interview method. Semi-structured interview form was used to collect data in the interviews. The qualitative data obtained in the interviews with school administrators were interpreted in line with the questions of the interview and within the framework of the themes that emerged during the analysis phase. It was aimed to define the data by content analysis and to reveal the theory embedded in the data. All of the managers participating in the research agree that the extracurricular social activities are very important and should definitely be done. They advocate that social activities should serve a purpose. When carried out in accordance with the purpose, the social aspects of the participating students will come to the fore and it is frequently emphasized that the students can be discovered.

Keywords: School Manager, Social Activity, Content Analysis

GİRİŞ

Globalleşme olarak nitelendirilen 21. Yüzyılda, mesleklerinde başarılı olan ve bu başarıları evrensel boyutlara taşımış olan bireyler ve çok sayıda iyi eğitilmiş bireye sahip olan toplumlar, bu yeniçağda ayakta durmayı başarabilmişlerdir. Yüzyıllar boyunca insanlığa hükmetmiş sanayi toplumları da, bilime ve teknolojideki hızlı gelişmelerle başa çıkamayarak “bilgi toplumuna” dönüşmüşlerdir. Bu durum giderek küçülen Dünya adlı “küresel köy”de ülkelerin ekonomi alanında olduğu gibi eğitim alanında da bir araya gelmelerini, birbirlerinin deneyim ve fikirlerinden yararlanmalarını gerekli kılmıştır (Keyman, 2009)

Gereksinimlerin çokluğu, farklılığı ve karmaşıklığı zaman içerisinde örgütlere olan ihtiyaçları doğurmuş, insanlar bireysel güçlerini aşan amaçlarını gerçekleştirmek amacıyla örgüt denilen yapıları kurmuşlardır. Yine bu toplumlar mevcut düzenin devamını, sistemin işletilmesini ve geliştirilmesini sağlamak amacıyla da eğitim örgütlerinin varlığına ihtiyaç duymuşlardır. Toplumların ve dünya görüşlerinin değişmesine koşut olarak da, bu eğitim örgütlerinde bireye kazandırılması düşünülen bilgi, beceri ve tutumları sürekli canlı tutarak geliştirmişlerdir. (Gardner, 1999).

Bilgi toplumunun yeni üretim dinamikleri, toplumsal yaşamın geleneksel anlayışlarını, yerleşik kurumların yapı ve içeriklerini değiştirdiği gibi eğitim anlayışında da değişiklikleri gerektirmiştir. Bu süreçte eğitimin yeni tanımı şöyle yapılabilir: Kişide kendi öğrenme profili hakkında farkındalık yaratılması yoluyla, daha üst zihinsel yeteneklerini ortaya çıkarıp geliştirmesi ve bu arada da değişen çevresel koşullara uyum gösterebileceği bilgi, beceri ve davranışları sürekli olarak güncelleyebilmesi için uygun öğrenme ortamlarının yaratılması sürecidir (Gardner, 2004).

Ders (müfredat) dışı etkinlikler çok sayıda etkinliği içine alır. Bazı araştırmacılar hem okul tarafından desteklenen hem de okul dışı etkinlikler gibi çeşitli etkinliklere katılımı gibi geniş tabanlı bir yaklaşımı benimserler; bazıları ise atletizm veya akademik olarak ilgili faaliyetlere katılım gibi belirli müfredat dışı alanları inceler (Shulruf, 2011). Bu bağlamda eğitim sistemi içerisinde okul sporları da, ders dışı etkinliklerle ilgili araştırmaların odak noktası olmuştur (Broh, 2002).

Eğitim sistemini amaçlarına ulaştırma görevini üzerine alan okullar, üstlendikleri eğitsel ve sosyal görevler aracılığıyla toplumdaki gelişmelere uyum sağlayabilecek bireyler yetiştirerek; bireyin davranışlarını değiştirmede, ona yeni davranışlar kazandırmada ve olumlu bir benlik kavramı geliştirmede yaşamsal bir rol oynamaktadır. Bunun için de öğrenciyi sadece kitaplardaki bilgilerle beslemeyip, onun tüm bilişsel, duyuşsal, psiko-motor alanlarına hitap eden bir eğitim programı tercih edilmelidir (Bayrak, 1998).

Akademik başarıda motivasyon ve disiplinin çok önemli olduğunu ifade edersek; okuldaki yüksek temponun altında ezilen çocuklar için kültürel - sportif etkinlikler daha da önem kazanmaktadır (Ergül, 2006).

Kültürel - sportif etkinliklerle ilgilenen çocuk, birçok amaçsız fiziksel ve zihinsel etkinlikten de kendini farkında olmadan uzaklaştırmış olmakla birlikte geriye kalan zamanını daha iyi planlamayı ve verimli bir şekilde harcamayı öğrenmektedir (Öztürk, 2002). Bu etkileşimle birlikte toplumsal davranış kalıplarını öğrenen birey, içinde bulunduğu toplumla uyumu

sağlamış ise yeterli derecede bir sosyalleşmenin gerçekleştiğinden bahsedilebilir. Sosyalleşme kurumları toplumsal kültürün aktarılmasından sorumlu olmakla birlikte bu aktarım işlemi hiçbir zaman durağan bir nitelikte değildir (Özkalp, 2007).

Anne-baba ve eğitimci ise öğrencilerin tek yönlü bilme ve anlama ihtiyacına sahip olmadıklarını bilerek; planlı ve programlı bir şekilde gerçekleştirilen kültürel – sportif etkinliklerin hem okul hem de sınav başarısını olumlu yönde etkileyeceğini savunmaktadırlar. Özellikle kuralları olan kültürel – sportif etkinliklerin çocuklara iç disiplin kazandırarak; zihinsel, bedensel, duygusal ve sosyal gelişimlerine katkı sağlayabileceklerini ifade etmektedirler. Okul sonrası katılmış oldukları bu kültürel - sportif etkinliklerin, öğrencilerin hem motivasyonunu arttırdığını hem de hayatlarını disipline etmeyi öğreterek akademik başarılarını ve benlik saygılarını yükseltmelerine yardımcı olacaklarını ifade etmektedirler.

Böylelikle öğrencilerin bedensel, ruhsal ve kişilik yönünden gelişimlerini desteklenmiş olacaktır. Ayrıca kendini kültürel - sportif etkinlikler aracılığıyla tanımlayan bireyin motivasyonu artacağından, bu motivasyonu yaşamın diğer alanlarına özellikle de okul yaşantısına da olumlu bir şekilde yansıtacağı ve akademik anlamda daha başarılı olabileceği ileri sürülebilir. O halde gerçekleştirilen kültürel - sportif etkinliklerin değerlendirilerek eğitime yansımaları araştırılmaya değer bir konudur.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırma, görüşme yöntemi ile yürütülmüştür. Görüşmelerde veri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın amacının ve bu amaca uygun olarak hazırlanarak katılımcılara yöneltilmesi beklenen soru ya da sorularının, araştırmada kullanılacak yöntem ve desenin belirlenmesinde göz önüne alınacak en önemli faktör olduğu düşünülmektedir (Yılmaz ve Şahin, 2016). Nitel araştırmalar araştırma yapılan ya da yapılması planlanan kişilerin sahip oldukları deneyimlerden doğan anlamların sistematik olarak incelenmesinde tercih edilen tekniktir (Ediz, 2003, Akt. Argon ve Zafer, 2009). Groenewald'un (2004) fenomenolojik desende kurgulanan çalışmalarda araştırmanın en temel amacı herhangi bir teorik çerçeveye bağlı kalmaksızın gerçekçi bir yaklaşımla incelenen fenomeninin özelliğini mümkün olduğunca açık bir biçimde ortaya koymak, yani onu tanımlamaktır. Araştırma deseninin nitel seçilmesinin nedeni, araştırma konusunun derinlemesine araştırılmasına olanak sağlamasıdır.

Evren Örneklem

Araştırmada kullanılan soruların yanıtlarını bulabilmek amacıyla çalışma grubu, Mersin ili Erdemli ilçesinde bulunan eğitim kurumlarında görev yapan 10 yöneticiden oluşmuştur. Araştırmada eğitim kurumundaki okul yöneticilerine ait bilgiler Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1: Araştırmaya katılan Okul Yöneticilerinin Demografik Bilgileri

Sıra	Yaş	Meb Çalışma Yılı	İdarecilik Süresi (yıl)	Röportaj Süresi
1.Yönetici	47	25	15	11.06
2.Yönetici	43	16	8	19.55
3.Yönetici	40	18	12	33.48
4.Yönetici	50	22	19	24.17
5.Yönetici	53	23	10	25.34
6.Yönetici	35	12	6	28.20
7.Yönetici	37	14	9	27.32
8.Yönetici	31	9	5	35.06
9.Yönetici	41	21	6	08.55
10.Yönetici	47	21	10	19.59

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmanın verileri yüz yüze görüşmeler aracılığı ile toplanmıştır. Görüşmede, alan-yazın incelemesi ve uzman görüşleri dikkate alınarak geliştirilen yarı yapılandırılmış 7 sorudan oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Hazırlanan sorular uzman görüşüne sunulmuş görüşme formuna son şekli verilmiştir. Verilerin tamamı, 2019-2020 eğitim-öğretim yılının birinci döneminde, eğitim yöneticileriyle yapılan ve ortalama 10-35 dakika süren görüşmelerle toplanmıştır. Görüşmecilerin istedikleri esneklikte cevap vermelerine olanak sağlanmıştır.

Araştırma Verilerinin Değerlendirilmesi

Elde edilen veriler, bir nitel araştırma veri analizi tekniği olan içerik yaklaşımı ile görüşme formunda kullanılan başlıklar dikkate alınarak sunulmuştur. Bu araştırmada da katılımcıların görüşlerini desteklemek için gerekli görülen yerlerde doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Bulgular ise, araştırma sorularına paralel başlıklar altında yönetici görüşlerine göre yorumlanmıştır. Genel olarak fenomenolojik desende kurgulanan çalışmalarda verilerin analiz süreci dört temel aşamada gerçekleştirilmektedir: parantezleme, fenomenolojik redüksiyon, imgesel çeşitleme ve deneyimlerin genel yapısına ilişkin bir senteze varılması (Giorgi, 2009). İmgesel çeşitlemede araştırmacıların fenomenolojik redüksiyon süreciyle ulaştıkları anlam birimlerinden hareket ederek incelenen fenomenin yapısal temalarına ulaşmaları esastır. Analizin son basamağını ise deneyimlerin genel yapısına ilişkin bir senteze varılması oluşturmaktadır. Araştırmanın iç geçerliğini (inandırıcılık), dış geçerliğini (aktarılabirlik), iç güvenilirliğini (tutarlık) ve dış güvenilirliğini (teyit edilebilirlik) sağlamak amacıyla alanyazında önerilen bir dizi strateji takip edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu itibarla, yapılan görüşmeler mümkün olduğunca uzun tutulmaya çalışılmış, derinlemesine görüş alma ve katılımcı teyidinden faydalanılmış, katılımcının rahatlıkla görüşlerini ifade edebileceği bir ortam sağlanmıştır. Fenomoloji çalışmaları bulunan alanda uzmana mevcut araştırmanın bütününe ilişkin bilgi verilmiş araştırmanın bir bütün olarak tutarlı bir yapı arz ettiği belirlenmiştir.

BULGULAR

Katılımcıların, ders dışı sosyal etkinliklerle ilgili ne düşünüyorsunuz? Sizce bu tür etkinlikler gerekli mi? Neden? Sorusuna dair görüşleri.

Sosyal Etkinlik Farkındalığı

Araştırmaya katılan yöneticilerin tamamı ders dışı sosyal etkinliklerin oldukça önemli olduğunu kesinlikle yapılması gerektiği konusunda hem fikirdirler. Fakat yapılan bu etkinliklerin bir amaca hizmet etmesi gerektiği görüşünü savunmaktadırlar. Amaç doğrultusunda yürütüldüğünde katılım sağlayan öğrencilerdeki sosyal yönler ön plana çıkacak ve öğrenciler keşfedilebilecektir. Bu anlamda araştırma sorumuza verilen yanıtlardan bazıları aşağıda sunulmuştur.

1.yönetici:” Kesinlikle gerekli. Öğrencinin sosyalleşmesini sağlıyor. Öğrenciler merak ediyor ve keşfediyor.”

3.yönetici:” Kesinlikle dersler kadar önemli olduğunu düşünüyorum. İşbirliği, Beraber bir şeyler başarmak, ekip çalışması kişiliğin gelişmesi paylaşım için gerekli. Sosyal etkinliklerin içerikleri zenginleştirilmeli. Amaç belirlenmeli ve amaca yönelik planlamalar yapılmalı.”

7.yönetici:” Çok gerekli. Erken çocukluk döneminde çocukların kendini ifade etme, özgüven kazanma, enerjilerini atma, yaratıcılık geliştirme, yeni fikirler üretme, doğaya saygılı olma yeteneklerini geliştiriyor. Öğrencilere ne istediğini söyleme becerisi kazandırıyor.. Önemli olan hedefimiz çocukların eğlenmesi ve mutluluğudur.. Öğrencilerin yetenekleri ortaya sosyal etkinliklerle ortaya çıkar.”

Katılımcıların, okulunuzda ne tür sosyal etkinlikler yaparsınız? Hangi sıklıkla bu etkinlikleri yaparsınız? Sorusuna dair görüşleri.

Sosyal Etkinlik Çeşitliliği ve Sıklığı

Belirtilen soruya okul idarecilerinin verdiği cevap gele olarak kermes, tiyatro, dışardan değişik mevkideki insanların tanıtımı veya kurum tanıtımları, lise gezileri gibi seçeneklerde yoğunluk kazanmıştır. Yapılan etkinliklerin belirlenmesinde derslerin amacına yönelik olması, öğrenci geleceğine hizmet etmesi ve sosyalleşme ön planda tutulmaktadır. Bu anlamda araştırma sorumuza verilen yanıtlardan bazıları aşağıda sunulmuştur.

1.yönetici: “Dramalar, geziler, kermes, faaliyetleri, Kızılay ile anlaşarak veliler kan bağıışı, kurum ziyareti, mesekleri tanıma gezileri (kaymakam, belediye başkanı ziyaretleri gibi)yapılıyor. Liseleri tanıma gezileri yapılıyor. İl ilçe çapında Sportif faaliyetlere katılıyoruz. Huzur evi ziyaretleri yapıyoruz.”

6.yönetici:” Öğretmenlerin katılabileceği, öğretmenin yeterlik alanlarına imkan sağlayan sosyal etkinlikler yapmaya çalışıyorum. Sosyal etkinlikler grupla olmalı. Sosyal etkinliğin amacı çok önemli. Bu etkinlikte neyi amaçlıyoruz. Ve bütün katılımcı öğretmenler bu amaç doğrultusunda hareket ederse daha iyi bir şekilde hedefe ulaşılır. Derslerle ilgili sosyal etkinlik yapılır. Dersleri monotonluktan kurtarmak için sosyal etkinlik yaparım. Çocuklarda merak uyandıracak sosyal etkinlikler yaparım. Yapacağımız sosyal etkinlikler Öğrencileri sosyalleştirmeli.”

Katılımcıların, ders dışı sosyal etkinliklerin okullar açısından ne gibi katkıları var? Öğretmenler açısından en çok nasıl etkileri olduğunu düşünüyorsunuz? Sorusuna dair görüşleri.

Sosyal Etkinlik Öğretmen ve Okula Katkıları

Bu tarz etkinliklerin okulun tanınırlığını artırdığı, imajını tazelediği, sosyal bir okul olarak canlı tutulduğu ve dış çevrede ön plana çıkan bir değer oluşturduğu için bu etkinliklerin yapıldığı görüşü hakimdir. Okulun dışardan çekilen fotoğrafı her zaman önemli olduğu görüşü hakimdir. Bu anlamda araştırma sorumuza verilen yanıtlardan bazıları aşağıda sunulmuştur.

2.yönetici: " Okulların aktifleşmesini sağlıyor. Velilerin gözünde olumlu bir imaj çiziyor. Öğretmenlere öğrencilere heyecan katıyor. Öğretmenler arası tatlı bir rekabet oluyor. Kurum kültürü oluşturuyor. Öğrenen okul oluyoruz. Öğrenci ve öğretmen iletişimini güçlendiriyor. Kermesler okul ekonomisine katkı sağlıyor. Veliler açısından iletişimi güçlendiriyor."

4.yönetici: " Okulların aktifleşmesini sağlıyor. Velilerin gözünde olumlu bir imaj çiziyor. Öğretmenlere öğrencilere heyecan katıyor. Öğretmenler arası tatlı bir rekabet oluyor. Kurum kültürü oluşturuyor. Öğrenen okul oluyoruz. Öğrenci ve öğretmen iletişimini güçlendiriyor. Kermesler okul ekonomisine katkı sağlıyor. Veliler açısından iletişimi güçlendiriyor."

6.yönetici: " Okullara başarı katıyor öğrencilerimiz sosyalleşiyor öğrencilerimiz mutlu oluyor. Öğrenci ve öğretmeni birbirine yaklaştırıyor. Mutluluk benim için önemlidir. Öğrencinin öğretmenin mutlu olması gerekiyor. "

9.yönetici: " Öğrencilere katkısı var gelir. Okulumuz İçin gelir kapısı oluşuyor. Kermes, tiyatro, sinema etkinliklerinden gelir elde edilebiliyor. Bu gelirler okulumuzun ihtiyaçları için harcanyor. Öğretmenler açısından sosyal alan oluşturuyor. Şehir dışından gelen arkadaşlarımız için önemli katkısı oluyor. Arkadaş bulma çevreyi tanıma açısından etkinlikler faydalı oluyor.

Katılımcıların, sizce ders dışı sosyal etkinliklerin öğrenciler açısından ne tür etkileri vardır? Sorusuna dair görüşleri.

Sosyal Etkinliğin Öğrenciye Katkıları

Ders dışı etkinliklerin öğrenci bazlı etkileri düşünüldüğünde katılımcılar öğrencilerin keyif aldıklarını, ders monotonluğundan biraz da olsa sıyrıldıklarını, sosyalleştiklerini arkadaşlık bağlarının kuvvetlendiğini, zararlı alışkanlıklardan uzak durdukları gibi olumlu davranışların sergilendiğini vurgulamışlardır. Bu anlamda araştırma sorumuza verilen yanıtlardan bazıları aşağıda sunulmuştur.

5.yönetici: "Çocuklar kendini önemli hissediyor. Öğretmenin ilgilenmesi öğrencileri çok mutlu ediyor. Öğrencinin önemli olduğunu hissettirmek için bir fırsat olarak değerlendirilebilir. Farklı yerler görmek öğrencili olumlu şekilde etkiliyor. Kültürel bakımdan öğrencilere çok katkısı var. Ders başarısını arttırır."

7.yönetici: "Öğrenciler istekli. Keşfediyor yaparak yaşayarak öğreniyorlar. Öğrenciler özgüven kazanıyor. Mutlulu oluyorlar. Sosyal etkinliklerin obezite hiperaktivite gibi hastalıkları baskılayabildiğini düşünüyorum. Öğrencilerin enerjilerini atmalarını, mutlu olmalarını, arkadaşları ile bir bağ oluşturmalarını sağlıyor."

8.yönetici: “Öğrenci bir şeyleri ifade etmeli. Öğrenciler kendilerini ifade etmesi gerekiyor. Öğrencilerin emek vermeleri, emek vererek bi şeyler yapmaları çok önemli ve bu durumlar beni mutlu ediyor.. Öğrenci ve öğretmenleri birbirine yakınlaştırıyor. Öğrencilerin yetenekleri ortaya çıkıyor. Öğretmen ve öğrenciler arasında etkileşim olması gerekiyor. Ders dışı sosyal etkinliklerle ders başarıları artar.”

10.yönetici: “Öğrencilere duygu düşünce karakterleri sosyal etkinliklerle verilebilir. Duygusal açıdan öğrencilere katkı sağlar. Parıltılı süslü gelişmelerle öğrenciler teknolojiye bağlanıyor. Teknoloji bağlılığından çocukları kurtarıyor. Sosyal çevrede nasıl davranması gerektiğini, çocuklar sosyal etkinliklerle öğreniyor. İşbirliği ve paylaşmayı öğreniyor. İleriye dönük yaşamda sosyal hayatı etkileyecek durumlar bu günden yönlendirilmeli. İş hayatı, eş seçimi, komşuluk ilişkileri, meslek yaşantısı gibi durumlarımızdan dolayı sosyal hayat önemli. İş birliği yapmak önemli toplum olarak bizler sosyal ilişkilerimizi güçlendirmeliyiz. Komşumuzu tanıyalım ki aç mı tok mu olduğunu bilelim.”

2.yönetici: “**Sosyal etkinlikler** Özgüveni artırır. Bu niteliği kazanan kişiler hayatta daha başarılı olur Ssorumluluk bilinci kazandırır, hayata hazırlama konusunda büyük bir işlevi yerine getirir. Farklı etkinliklerde görev alan öğrencilerin sosyal ve toplumsal olaylara karşı duyarlılıkları artar. İyiyi kötüden, yararlıyı zararlıdan ayırarak tepki göstermekten ya da takdir duygularını dile getirmekten geri durmaz.

Katılımcıların, okullarda ders dışı sosyal etkinlikler neye göre belirleniyor/planlanıyor? Sizce bu süreçte öğretmen ve öğrencilerin istek ve beklentileri ne derece dikkate alınıyor? Sorusuna dair görüşleri

Sosyal Etkinlik Kriterleri

Katılımcılara göre bu etkinliklerin mevzuat çerçevesince yürütülmesini er zaman ilkeli bir şekilde savunmuşlardır. Bu etkinlikler ile ilgili gerekli düzenleme ve planlamalar resmiyet çerçevesinde yürütülmektedir. Bu anlamda araştırma sorumuza verilen yanıtlardan bazıları aşağıda sunulmuştur.

1.yönetici: “Milli eğitimin sosyal etkinlikler yönetmeliğinden faydalıyoruz. Kulüp çalışmaları ve belirli gün ve haftalardan belirliyoruz. Faydalı olduğunu düşündüğümüz etkinliklere devam ediyoruz.”

7.yönetici:” Kulüp toplum hizmeti yapıyoruz. Her kulüp iki toplum hizmeti çalışması yapıyor. Öğretmenler kurulunda karar veriyoruz. Her öğrenciyi sosyal etkinliğe katılmasını sağlıyorum. Kazanma odaklı olmadığımız için her öğrenciyi rahatlıkla yarışmalara katabiliyoruz. Törenlerde her çocuk görev alabilir. Öğretmen ve öğrencilerin beklenti ve önerilerini dikkate alırım. Maddi ve manevi destek vererek her zaman öğretmenlerin yanında olmaya çalışırım.”

9.yönetici:” Sosyal etkinlikler yıllık planları yapıyoruz. Belirli gün ve haftalardan etkinlikler yapıyoruz. Öğretmen ve öğrencilerin beklentileri dikkate alınıyor. Öğrencilerin istekleri doğrultusunda önerilerini kabul ediyoruz. Yapabileceğimiz bir etkinlikse yardımcı oluyoruz yapıyoruz. Sosyal etkinlikler kurulumuzda alınan kararlar doğrultusunda önerileri dikkate alıyoruz.”

10.yönetici:” Mevzuat çerçevesinde belirleniyor. Mekân ve içerik zenginleştirilmeli. Sosyal etkinlikler her okulun rahat ulaşabileceği durum olmalı. Öğretmen yetiştirmede eksikler var.

İmkânlar ve zaman problemi, müfredatın yoğunluğundan dolayı öğrenci ve öğretmen beklentilerini karşılamıyor. Örneğin birçok okulda resim atölyesi yok. ”

Katılımcıların, öğretmenlerinizden gelen ders dışı sosyal faaliyetlerle önerileri nasıl karşılıyorsunuz? Açıklayınız. Sorusuna dair görüşleri.

Sosyal Etkinlikte Müşavirlik

Bu etkinliklerin öğretmen tarafından idareye sunulmasıyla ilgili olarak katılımcılar okulun imajı söz konusu olduğundan her daim olumlu karşılamaktadır. Gerekli desteği de okul idaresi olarak gerekli resmi prosedürlere göre sağlamaktadırlar. Bu anlamda araştırma sorumuza verilen yanıtlardan bazıları aşağıda sunulmuştur.

2.yönetici: *“Olumlu karşılıyorum. Maddi ve manevi destek vermeye çalışırım. Mevzuat uygun olmalı zaman ve iklim uygun olmalı. Şartlar uygun olmalı. Fayda odaklı olmalı. Dört duvar arasında monoton bir eğitim çocuklar için zevkli olmuyor.”*

6.yönetici: *“Uygulanabilirliğine bakarım. Gücümüziün yeteceği ekonomik ve risk bakımından sosyal etkinliklere olumlu bakarım. Eğer uygulanamayacak bir faaliyetse revize ederim, öğretmenlerimle başka nasıl yapabileceğimi tartışırım ya da neden yapamayacağımı öğretmenlerimle konuşurum. Her türlü faaliyete açığım. ”*

Katılımcıların, Planlanan ders dışı sosyal etkinliklere katılımı teşvik etmek amacıyla okulunuzda ne tür çalışmalar yapıyorsunuz? Örnek vererek açıklayınız? Sorusuna dair görüşleri.

Sosyal Etkinliklerde Teşvik

Okulda etkinliklerin yapılması için ve öğretmenleri harekete geçirmek için katılımcı okul idarecileri genel olarak öğretmenleri ödüllendirme yolunu seçmektedirler. Ve öğretmenin başarısını yaymakla ilgili bir görev üstlenmektedirler. Bu anlamda araştırma sorumuza verilen yanıtlardan bazıları aşağıda sunulmuştur.

4.yönetici: *“Öğretmenlere başarı belgesi teklifinde bulunuyoruz. Başarı belgesi alan öğretmenlerimiz oluyor diğer öğretmenler hevesleniyor. Araç gereç yönünden gidecekleri yerle ilgili irtibata geçiyoruz. Taşıma maliyetine katkıda bulunuyorum. ‘En çok sevdiği sosyal etkinlik huzurevi ziyareti ve fidan dikimi yapmak. Kermes yapmakta hoşuma giden sosyal etkinliklerdendir.”*

7.yönetici: *“Öğretmenler kurulunda öğrencilere faydasını öğretmenlerimle paylaşıyorum. Okulumuzun vizyonu için etkinliklerin ne derece katkısı olduğunu konuşarak öğretmenleri teşvik ederim. Velilerimizi zor durumda bırakmamak için ekonomik şartları uygun hale getirmeye çalışırım. Etkinliklere katılmak isteyen velilerimizi davet ederiz.”*

8.yönetici: *“Çevremdeki etkinlikleri öğretmenlere duyururum. Öğrencilerin katılması için ücret taşıma en uygun hale getiririm. Maddi ve manevi olarak öğrencileri desteklerim. Öğrencileri ödülleriyle sosyal etkinliklerle okula teşvik edeceğiz. Her türlü sosyal etkinliğe açığım. Öğrencilerin istemesi öğretmenlerin istemesi velilerin istemesi, yapacağımız sosyal etkinliklere katılımı arttıracaktır.”*

TARTIŞMA VE SONUÇ

Okul çağındaki çocuk ve gençlerin sosyal, kültürel ve bedensel yönden gelişimlerinde önemli yer tutan, öğrencilerin kendi istekleri ile katıldıkları ders dışı etkinliklerin uygulama safhasında, öğrenci ve öğretmenler birtakım sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Yapmış olduğumuz bu çalışmada bu sorunları ve beklentileri belirleyerek çözüm önerileri getirmeye çalıştık. Yapmış olduğumuz çalışma sonrasında okul yönetimlerinin ders dışı etkinliklere katkısının ders dışı etkinliklerin düzenlenmesi ve amacına ulaşmasında etkili olduğunu belirten yöneticiler, okullarının öğrencileri ders dışı etkinliklere teşvik etmediğini büyük bir çoğunlukla kabul ederek öğretmenlerden ve okul yönetimlerinden beklenti içerisinde bulunmaktadırlar. Bu bulgular Mamak (2002) tarafından yapılan araştırmanın bulguları ile paralellik arz etmektedir. Ders dışı etkinliklerin başarılı olabilmesi, okul yönetimi öğretmen-öğrenci işbirliğine bağlı olduğu söylenebilir.

İdareciler yapılan ders dışı etkinliklerin haftalık, aylık ve yıllık programlar dâhilinde yürütülmesi gerektiğini belirterek, etkinliklerin düzenli olarak yapılmasını büyük bir çoğunlukla kabul etmektedirler. Başar (2008) tarafından yapılan çalışmada ders dışı etkinlikler için ayrılan zamanın yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ders dışı etkinlikler hazırlanırken öğrencilerin hangi yönlerinin geliştirileceğine dair bir planlamanın yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Yöneticilerin geneli etkinliklere öğrencilerin bedensel, duygusal ve sosyal yönden gelişimlerini sağlayabilecek biçimde yapılması gerektiği görüşünde birleşmişlerdir. Bu görüşe bağlı olarak etkinliklerin, öğrencilerin kendilerini tanımalarını sağlayacak ve bir gruba ait olma, işbirliği yapma gibi özelliklerini geliştirebilecek biçimde yapılmasını uygun görmüşlerdir. Bu sonuçlardan öğrenci ve öğretmenler etkinliklerinin yarışmalara yönelik yapılmasından ziyade, öğrencilerin belirli özelliklerini geliştirebilecek şekilde yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Yöneticiler öğrencilerin gelişiminde ders dışı etkinliklerin öneminin büyük olduğunu belirterek, buna bağlı olarak etkinliklerin derslerdeki başarıyı artırdığını, okullardaki şiddet olaylarını ise azalttığını büyük çoğunlukla belirtmişlerdir. Literatür genellikle ders dışı etkinliklere katılım ile akademik başarı arasında pozitif bir ilişki olduğuna dair bulguları desteklemektedir (Crosnoe, 2001; Mahoney vd., 2003; Marsh ve Kleitman, 2003; Ekici vd., 2009; Broh, 2002). Ekici ve ark. (2009) yönetici ve öğrencilere yönelik yapmış oldukları çalışmada da ders dışı etkinliklerin derslerdeki başarıyı artırdığı tespit edilmiştir. Feldman ve Matjasko (2005), lise öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada ders dışı etkinliklerin ‘‘ergenler için gelişimsel düzenleme ortamı’’ olduğunu vurgulamasına rağmen, bu gelişmeyi etkileyen ‘‘bağlamsal etkiler’’ hakkında çok az şey anlaşıldığını ortaya koymuştur. Shulruf (2011)’ın derleme çalışmasında ise, ders dışı etkinliklere katılım hakkında olumlu sonuçları destekleyen şeyin ne olduğunu ve ders dışı etkinliklere katılımının faydaları hakkındaki ortak varsayımların nasıl doğrulanabileceğini, bu etkinliklerin eğitim sonuçlarını iyileştirip iyileştirmediğini değerlendirmiştir. Sonuç olarak, ders dışı etkinliklerin öğrenci eğitim çıktılarını olumlu veya olumsuz olarak etkilediğini göstermediği sonucuna götürmüştür. Bu nedenle, ders dışı etkielere katılımın öğrencilerin sonuçlarına nasıl ve neden katkıda bulunduğunu ortaya çıkarmak için daha fazla araştırmanın yapılması gerekli görüldüğünü

belirterek bu tür bir araştırmanın, katılımı neyin motive ettiği, öğrencilerin nasıl ve niçin katıldığı ve bu tür katılımın sonuçları üzerinde nasıl etkisi olduğu dahil olmak üzere katılımın yönlerini araştırılması gerektiğini ifade etmiştir. Diğer yandan Çılğın (2007) tarafından yapılan çalışmada ise veliler ve öğrenciler ders dışı sportif ve sosyal etkinliklerin akademik başarıyı düşürdüğünü ifade etmişlerdir.

Araştırmamız sonucunda; yeteneği ölçüsünde akademik başarı gösteremeyen ve benlik saygısı düzeyi düşük öğrenciler belirlenerek, bu duruma yol açacak sebepler araştırılmalıdır. Akademik başarı ve benlik saygısı düzeyleri düşük olan öğrenciler için okuldaki psikolojik danışman, yöneticilerin, öğretmen ve anne babaların çocukları bilinçli bir şekilde çeşitli kültürel - sportif etkinliklere yönlendirerek sosyal gelişimlerini desteklemeleri önerilebilir.

Psikolojik danışmanlar ya da alan uzmanlar tarafından ailelere ve öğretmenlere “kültürel - sportif etkinliklere katılımın çocuğun gelişimine etkileri” konulu eğitim seminerleri verilebilir. Okul sistemi içerisinde doğru, bilinçli ve sistematik bir şekilde kültürel - sportif etkinlik çalışmaları yürütülmeli bu dersler seçmeli olmaktan çıkarılarak, tüm öğrencilerin yararlanmaları sağlanabilir. İlköğretim düzeyinden başlayarak öğrencilere kitap okuma, kültürel-sanatsal ve sportif etkinliklerde bulunma alışkanlıkları kazandırılmalıdır. Okullarda buna ilişkin etkinlikler düzenlenmelidir. Öğrencilere boş zamanın değerlendirilmesi bilinci verilmelidir. Yerel yönetimlerin kültürel-sanatsal ve sportif etkinlikler için uygun ortamlar hazırlaması gerekir. İlköğretim öğrencilerinin okulda ve okul sonrası kültürel-sportif etkinlikler sayesinde benlik saygısı düzeyini yükseltmek için grup çalışmaları yapılabilir. Bu çalışmalar sadece benlik saygısını yükseltmekle kalmayıp, akademik gelişimi de olumlu yönde etkileyebilir. Okulda ve okul sonrası yapılan kültürel – sportif etkinliklerde öğrencilerin değerlendirilmeleri, öğrencinin sınıftaki sosyal konumu, kendini nasıl algıladığı ve bunun akademik başarısına etkileri göz önünde bulundurularak yapılması eğitime faydalar sağlayabilir. Okullardaki rehberlik servisleriyle işbirliği yapılarak, akademik başarısızlık ve buna bağlı olarak düşük benlik saygısına sahip öğrencileri tanıma çalışmaları ve öğrencinin okul başarısını iyileştirici çalışmalar yapılabilir. Okul sonrası öğrencilerin ders çalışma, ödev ve araştırma yapma, kütüphane, bilgisayar, internet kullanımı gibi akademik performanslarını ve çeşitli kültürel-sportif etkinliklere katılarak benlik saygılarını destekleyecek mekânlar yaratılabilir.

KAYNAKLAR

- Argon, T., ve Zafer, D. (2009). İlköğretim okulu yöneticilerinin iletişim sürecinde yaşadıkları problemler: Nitel bir çalışma. *The Journal of SAU Education Faculty*, 18, 99-123.
- Başar, Z. E. (2008). *Düzce'de kamu ve özel öğrenim kurumlarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin ders dışı etkinliklerinde spor alanlarının etkin kullanımı üzerine görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bayrak, C. (1998). *Okul ve Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar, Eğitim Bilimlerinde Yenilikler*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Broh, B. A. (2002). Linking extracurricular programming to academic achievement: Who benefits and why?. *Sociology of education*, 69-95.
- Çılğın, Ö. (2007). *Yatılı ilköğretim bölge okullarında öğrenim gören öğrenciler ile velilerinin beden eğitimi ve ders dışı etkinliklere yaklaşımları*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Crosnoe, R. (2001). The social world of male and female athletes in high school. *Sociological Studies of Children and Youth*, 8, 89-110.
- Ekici, S., Bayrakdar, A., ve Uğur, A. O. (2009). Ortaöğretim kurumlarındaki yöneticilerin ve öğrencilerin ders dışı etkinliklere bakış açılarının incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 430-444.
- Ergül, H. (2006). Çevrimiçi eğitimde akademik başarıyı etkileyen güdülenme yapıları. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 5(1), 124-128.
- Feldman, A. F., ve Matjasko, J. L. (2005). The role of school-based extracurricular activities in adolescent development: A comprehensive review and future directions. *Review of educational research*, 75(2), 159-210.
- Gardner, H. (1999). *Çoklu Zekâ ve Howard Gardner'la Söyleşli*. İstanbul: Enka okulları Yayınları.
- Gardner, H. (2004). *Zihin çerçeveleri çoklu zeka kuramı*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Giorgi, A. (2009). *The descriptive phenomenological method in psychology: A modified Husserlian approach*. Pittsburgh: Duquesne University Press.
- Groenewald, T. (2004). A phenomenological research design illustrated. *International Journal of Qualitative Methods*, 3(1), 1-26.
- Keyman, E. F. (2009). Globalization, Modernity and Democracy- Turkish Foreign Policy 2009 and Beyond, *Journal of International Affairs*, 2, 1-10.
- Mahoney, J. L., Cairns, B. D., & Farmer, T. W. (2003). Promoting interpersonal competence and educational success through extracurricular activity participation. *Journal of educational psychology*, 95(2), 409.
- Mamak, H., (2000). *Zonguldak'ta Spora Katkının Sosyo Ekonomik Boyutu*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.
- Marsh, H. W., ve Kleitman, S. (2003). School athletic participation: Mostly gain with little pain. *Journal of sport and exercise psychology*, 25(2), 205-228.
- Özkalp, E. (2007), *Sosyolojiye Giriş*, Bursa: Ekin Yayınları.

- Öztürk, K. (2002). Küresel İklim Değişikliği ve Türkiye'ye Olası Etkileri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 47-65.
- Shulruf, B. (2010). Do extra-curricular activities in schools improve educational outcomes? A critical review and meta-analysis of the literature. *International Review of Education*, 56(5-6), 591-612.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K., ve Şahin, T. (2016). Eğitim fakültelerindeki araştırma görevlilerinin mesleki deneyimlerinin incelenmesi: Araştırma görevlisi olmanın anlamına ilişkin fenomenolojik bir çalışma. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 44, 143-168.